

Ög 1. Fivelstads kyrka.

Äldre avbildning: L. C. Wiede, Avritning av C. F. Nordenskjölds teckning i manus till Östergötlands Runurkunder (tryckt 1875) (ATA).

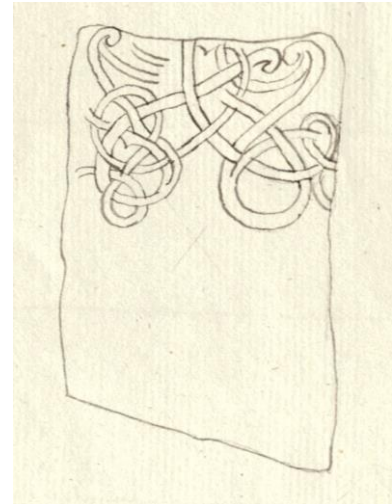

Fig. 5. Ög 1. Fivelstads kyrka. Avritning L. C. Wiede av C. F. Nordenskjölds teckning, i manus till Östergötlands Runurkunder (ATA).

Ög 2. Orlunda kyrka.

Pl. 1.

Litteratur: N1945. A. Nordén, Rapport till Riksantikvarien om runstensundersökningarna sommaren 1945, med förslag till åtgärder beträffande runstenar, 6/10 1945, dnr 4207/45 (ATA).

Äldre avbildningar: L. C. Wiede, Avritning av C. F. Nordenskjölds teckning i manus till Östergötlands Runurkunder (tryckt 1875) (ATA); E. Brate, Foto (ATA).

I den gamla år 1890 rivna kyrkan funnos på skilda ställen inlagda fragment av fem kalkstenshällar, som en gång tillhört gravvårdar av den s.k. Eskilstunakistans typ. Tre av dessa fragment äro ännu bevarade, medan två nu försvunna äro kända genom teckningarna i *Bautil*. Då alla visa sig ha tillhört 'lockhällar' — antingen de nu verkligen ha legat som lock över kistor eller blott lagts i markytan ovanför en grav — kan man med visshet räkna med fem gravar av denna art från det äldsta kristna skedet i denna socken.³

Vid kyrkans rivning lades dessa hällar jämte ett antal kalkstenshällar från senare århundraden i en hög invid kyrkogårdsmuren i nordöstra hörnet av kyrkogården. Där lågo de vid Brates besök år 1894, och beklagligtvis vidtogos inga åtgärder för att få dem under tak. Ännu vid mina besök 1945 och 1946 lågo stenarna kvar, övermossade och söndervittrade, en inflyttades därefter i kyrkan och lagades därvid så gott sig göra lät.

På ömse sidor om remnan i mitten å Ög 2 är ytan nu genom den ogynnsamma förvaringen illa skadad av vittring, och även om en del lösa skällor av mig kunde fästas med cementslam, torde ristningen här för framtiden vara förlorad.⁴

Inskrift:

ki-o-₅ui : aok : þ-₁₀---... þeir : þruþr : l... uifast : ... : sin :
5 10 15 20 25 30

»Bröderna Kjotve(?) och ...⁵ (läto lägga denna sten efter)⁶ Vifast, sin ...»

Till läsningen: Hur första rungruppen skall läsas är ovisst, men möjligen har r. 1—2 varit **ki**, med **k**-runans bst försvunnen i ett bortvittrat parti. R. 3 är ett fragmentariskt **o**, r. 5 har nu blott nedre delen av hst bevarad, medan Brate trodde sig se nedre spetsen av högra bst; det förblir alltså ovisst, om

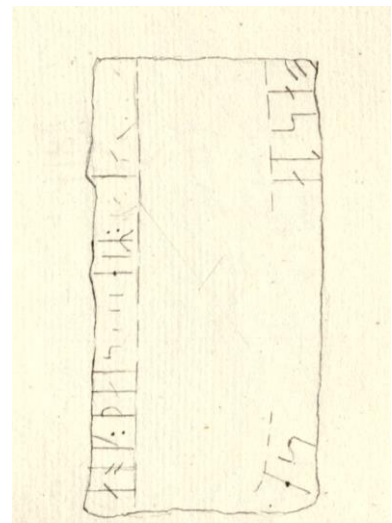

Fig. 6. Ög 2. Orlunda kyrka. Avritning L. C. Wiede av C. F. Nordenskjölds teckning, i manus till Östergötlands Runurkunder (ATA).

³ I marginalen har Wessén/Jansson antecknat: Tillhöra de alla *olika* hällar?

⁴ I marginalen har Wessén antecknat: Ett stycke av stenen (t.v. upptill på bilden) tycks ha blivit avslaget efter B:s tid?

⁵ I manuset har Nordén »och T....», här har Wesséns förslag i marginalen följts, där står »I st.f. T.... föreslår jag ... (endast 3 punkter)».

⁶ Nordén skriver »(läto lägga denna sten efter)», här redigerat till »(läto lägga denna sten efter)».

ristningens första namn varit **kiotui** eller **kiolui**.⁷ För det första alternativet talar, att namnet *Kjōtvi* är belagt (nämnes i *Eyrbyggiasagan*⁸ bland de konungar, som kämpade i slaget vid Hafrsfjord). Efter ordet **oak** följer så ett genom trampning avnött parti — stenen låg i den gamla kyrkan som tröskel i vapenhuset — och endast den första runan kan här fastställas med säkerhet: **þ**. Av följande runa synes huvudstaven och en tämligen tätt inpå denna placerad ny stav, skönjbar som en fin skåra i den nötta ytan; en läsning **ei** vore i och för sig ej utesluten, men då en mörkning i ytan kunde antyda resterna av en hst till en **u**-runa, kunde man möjligen med Brate bli böjd för att här läsa början av namnet **þurstin**. Den ifrågasatta **r**-runan har blott nederdelen av hst kvar, något spår av bst kan ej urskiljas, och lika litet ser jag det kolon, som Brate säger »ovedersägligt» skilja namnleden **þur** från efterleden.

Om namnet *Vīfastr*, se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 101.

Plansch 1a. Ög 2. Orlunda kyrka. Foto Nordén 1946. [Vid planschen står: »Frilägges. Runstenen + vitt fält = l. 15,5». Jansson skriver 1947: Retuscherad. Målas om. Oduglig.]

Ög 3. Orlunda kyrka.

Litteratur: O. Rudbeck, *Atlantica* 2 (1689), s. 550.

På omslaget till planscherna 1 och 2 finns tre kommentarer, sannolikt av Wessén:

1. Varför inga bilder med ifyllning av Ög 2, 5, 6? Ornamentiken? Jfr Ög 9.
[Som svar skriver Nordén: Ornamentiken förefaller tydlig utan ifyllning, texten är ifylld.]
2. Retuschering (kraftig!) har skett på Ög 8, men ändå ska bilderna framträda som objektiva. Vore det icke vetenskapligt riktigare att ge avbildningar *dels* utan någon som helst uppmålning eller retusch, *dels* tydliga, imålade, som resultat av undersökarens granskning. Att gå en medelväg är enl. min mening icke tillåtligt.
3. Se t.ex. binderunan **au** på pl. 2a och pl. 3! **a**-bistaven är retuscherad in på helt olika plats. Vilket är det rätta.
Ex. visar att metoden med sådan retuschering vid skrivbordet är ohållbar.

⁷ I marginalen har Wessén/Jansson antecknat: Eller något annat? Man bör uttrycka sig mer exakt. Läsningen är så osäker, att namnet Kiotvi knappast bör tas upp i övers., endast diskuteras i texten (helst *icke* i avd. »Till läsningen», utan i kommentaren till texten).

⁸ I marginalen har Wessén antecknat: Nej. Det går inte an att göra sådana misstag. Namnet redan i Haraldskvæði.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av Arthur Nordéns supplement till Erik Brates Östergötlands runinskrifter. Manuset avslutades 1947 och var tänkt att tryckas 1948. Utgåvan publiceras fritt tillgänglig på Internet.

Texten innehåller inte nyare litteraturreferenser än 1947 och tar ingen hänsyn till modern runforskning och måste därför användas med reservationer. Utgåvan är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter är du välkommen att meddela dessa till utgivaren på nedanstående e-postadress.

Utgivare: Jan Owe

Kontakt: runor@gamlebo.se

Senast ändrad 2020-10-31